

UZASADNIENIE

Decyzją z 1.06.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł., po rozpoznaniu wniosku z 26.04.2023 r., odmówił D. Z. prawa do rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił wymaganych co najmniej 15 lat pracy w takich warunkach. Do stażu pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono okresu zatrudnienia od 1.01.1980 r. do 31.12.1994 r. w Przedsiębiorstwie (...), ponieważ zakład pracy błędnie wskazał dział, pozycję i punkt stanowiska pracy – spawacza. (decyzja w aktach ZUS)

Uznając w/w decyzję za krzywdzącą, wnioskodawca złożył od niej odwołanie, wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do rekompensaty, a nadto o zasądzenie kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Skarżący argumentował, że od 1.01.1980 r. do 31.12.1994 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę spawacza, która była pracą w warunkach szczególnych, akcentując, że pozwany organ rentowy odmówił mu prawa do rekompensaty jedynie ze względu na błędne wypisanie przez zakład pracy świadectwa pracy w warunkach szczególnych. (odwołanie k. 3-4)

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując zajęte stanowisko i przytoczoną na jego poparcie argumentację. Pozwany dodatkowo podniósł, że z załączonych do odwołania angaży, które zostały uprzednio złożone do akt ZUS-owskich, wynikają różne stanowiska pracy w okresie zatrudnienia od 1.01.1980 r. do 31.12.1994 r. w Przedsiębiorstwie (...). Zakład jednocześnie oświadczył, że ewentualnemu zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych podlega, na podstawie świadectwa pracy w warunkach szczególnych z 25.05.2023 r. oraz z 9.03.2021 r., okres zatrudnienia od 15.03.1995 r. do 31.12.2008 r. w Zakładzie (...) Sp. z o.o., zaznaczając, że nie wpływa to na zaskarżoną decyzję, gdyż nadal brak jest co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. (odpowiedź na odwołanie k. 27)

Na rozprawie z 9.08.2023 r. – bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku w n/n sprawie - wnioskodawca poparł odwołanie, a pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie, przy czym, wobec złożonych tego dnia zeznań przez świadka i wnioskodawcę, ostatecznie oświadczył, że nie tylko kwestionuje jako okres pracy wykonywanej w warunkach szczególnych zatrudnienie w Przedsiębiorstwie (...), ale również zatrudnienie w Zakładzie (...) Sp. z o.o. (stanowiska stron – e-prot. z 9.08.2023 r.:00:00:16, 00:19:43)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

D. Z. urodził się (...) (niesporne)

W dniu 26.04.2023 r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę w związku z ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego oraz o rekompensatę za pracę w warunkach szczególnych. (wniosek k. 1 – 3 akt ZUS)

Decyzją z 1.06.2023 r. przyznano wnioskodawcy prawo do emerytury od 24.05.2023 r., tj. od dnia osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego. (decyzja w aktach ZUS)

Zaskarżoną decyzją z 1.06.2023 r. ZUS (...) Oddział w Ł., odmówił D. Z. prawa do rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił wymaganych co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Do stażu pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono okresu zatrudnienia od 1.01.1980 r. do 31.12.1994 r. w Przedsiębiorstwie (...), ponieważ zakład pracy błędnie wskazał w świadectwie pracy w warunkach szczególnych dział, pozycję i punkt stanowiska pracy – spawacza. (decyzja w aktach ZUS)

Zgodnie ze świadectwem pracy z 31.01.1995 r. wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w okresie od 21.12.1976 r. do 31.01.1995 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku monter instalacji wodno – kanalizacyjnej, spawacz, a ostatnio monter instalacji wodno - kanalizacyjnej i w tym okresie zatrudnienia ukończył kurs spawacza

gazowego i elektrycznego, a także odbył zasadniczą służbę wojskową w okresie od 27.04.1981 r. do 13.04.1983 r. (świadczenie pracy k. 11 w aktach ZUS, a także k. 26 a.s.)

W świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionym przez w/w pracodawcę poświadczono, że ubezpieczony był w tym zakładzie pracy zatrudniony w okresie od 21.12.1976 r. do 31.01.1995 r. i w tym okresie od 1.01.1980 r. do 31.12.1994 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym i gazowym na stanowisku spawacza wymienionym w dziale V poz. 12 pkt 8 załącznika nr A do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30.03.1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz.Urz. (...) nr 1-3, poz. 1). (świadczenie wykonywania prac w szczególnych warunkach k. 12, 22 akt ZUS, a także k. 25 a.s.)

Z oryginalnych dokumentów osobowych w postaci: angaży, karty przebiegu zatrudnienia, załącznika do umowy o pracę z 15.06.1987 r., pochodzących z okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...), a także ze świadectwa pracy z 31.01.1995 r., wynika, że wnioskodawca:

- zgodnie z kartą przebiegu zatrudnienia od 21.12.1976 r. pracował na stanowisku monter instalacji wodno - kanalizacyjnych i c.o.
- zgodnie z angażem z 31.01.1979 r. pracował na stanowisku monter instalacji wodno - kanalizacyjnych i c.o.,
- zgodnie z kartą przebiegu zatrudnienia od 1.01.1980 r. pracował na stanowisku spawacza,
- zgodnie z angażami z 25.08.1980 r., z 1.10.1980 r. oraz kartą przebiegu zatrudnienia pracował od 1.08.1980 r. ponownie na stanowisku monter instalacji wodno - kanalizacyjnych i c.o.,
- w trakcie zatrudnienia w w/w zakładzie pracy odbył zasadniczą służbę wojskową od 27.04.1981 r. do 13.04.1983 r.,
- zgodnie z kartą przebiegu zatrudnienia po powrocie z wojska od 1.05.1983 r. ponownie pracował na stanowisku montera instalacji wodno - kanalizacyjnych i c.o.,
- zgodnie z angażami z 6.10.1986 r. i z 1.02.1987 r. pracował na stanowisku monter instalacji wodno - kanalizacyjnych i c.o.,
- zgodnie z angażem z 15.06.1987 r., z zaświadczeniem z 15.06.1987 r. i kartą przebiegu zatrudnienia od dnia 1.06.1987 r. powierzono mu obowiązki spawacza,
- zgodnie z angażami z 2.11.1987 r., z 16.05.1988 r., z 16.10.1988 r., z 13.05.1989 r. i kartą przebiegu zatrudnienia pracował na stanowisku spawacza,
- zgodnie z angażami z 3.05.1989 r., z 31.07.1989 r., z 31.08.1989 r. z 27.09.1989 r., z 15.11.1989 r., z 30.01.1990 r., z 27.04.1990 r., z 20.08.1990 r., z 23.09.1990 r., z 28.03.1991 r., z 31.01.1992 r., z 30.11.1994 r. – od 1.05.1989 r. pracował na stanowisku montera instalacji wodno- kanalizacyjnych, aż do zakończenia pracy w w/w zakładzie pracy w dniu 31.01.1995 r. zgodnie ze świadectwem pracy z 31.01.1995 r.

(angaże k. 13-24, karta zatrudnienia k. 11- 12, załącznik do umowy o pracę k. 8, dokumenty w aktach ZUS: załącznik do umowy o pracę k. 21 akt ZUS, angaże k. 23-24,29-33 akt ZUS, zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu k. 25-26 akt ZUS, karta przebiegu zatrudnienia k. 28 akt ZUS)

Na początku zatrudnienia w zakładzie pracy (...) – Ł. od 21.12.1976 r. wnioskodawca jako monter instalacji wodno – kanalizacyjnych zajmował się montażem grzejników. Przed uzyskaniem uprawnień spawalniczych był pomocnikiem spawacza. Po ukończeniu kursu spawania gazowego i elektrycznego oraz uzyskaniu uprawnień spawacza przez cały czas praca odwołującego jako spawacza w ramach obowiązującego go czasu pracy polegała nie tylko na tym, że wykonywał prace spawalnicze przy spawaniu grzejników i rur kanalizacyjnych, ale również na tym, że wykonywał

wszelkie prace hydrauliczne oraz instalacyjne przy montowaniu rur i grzejników, które wykonywał w budynkach mieszkalnych oraz przemysłowych. Prace te były różnie podzielone, gdyż w zależności od potrzeb odwołujący wykonywał spawanie oraz zajmował się montowaniem rur i grzejników.

(angaże k. 13-24, karta zatrudnienia k. 11- 12, załącznik do umowy o pracę k. 8, zeznania świadka A. M. e-prot. z 9.08.2023 r.: 00:01:54, przesłuchanie wnioskodawcy e-prot. z 9.08.2023 r.: 00:08:30, dokumenty w aktach ZUS: załącznik do umowy o pracę k. 21 akt ZUS, angaże k. 23-24,29-33 akt ZUS, zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu k. 25-26 akt ZUS, karta przebiegu zatrudnienia k. 28 akt ZUS)

Zgodnie ze świadectwem pracy z 25.05.2023 r. wnioskodawca był zatrudniony w Zakładach (...) Sp. z o.o. w Ł. w okresie od 15.03.1995 r. do 25.05.2023 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku monter konserwator sieci wod. – kan. (świadectwo pracy z 25.05.2023 r. karta nienumerowana w aktach ZUS za wnioskiem o emeryturę z wieku powszechnego oraz rekompensatę)

W/w zakład pracy wystawił ubezpieczonemu w dniu 9.03.2021 r. oraz w dniu 25.05.2023 r. świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach, w których poświadczył, że wnioskodawca był zatrudniony w Zakładach (...) Sp. z o.o. w Ł. w okresie od 15.03.1995 r. do 25.05.2023 r. i w tym czasie od 15.03.1995 r. do 31.12.2008 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace: roboty wodno – kanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach – Wykaz A dział V poz. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. – Dz.U. nr 8, poz. 43, na stanowisku monter konserwator sieci wod. – kan. stanowisku tożsamym ze stanowiskiem monter – konserwator sieci wodociągowej wymienionym w wykazie A dział V poz. 1 pkt 4 zawartym w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 9 Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 1.07.1983 r. w sprawie stanowisk pracy w zakładach pracy resortu administracji, gospodarki terenowej i ochrony środowiska, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego. (świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z 9.03.2021 r. k. 13 akt ZUS, świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z 25.05.2023 r. karta nienumerowana w aktach ZUS za wnioskiem o emeryturę z wieku powszechnego oraz rekompensatę)

W okresie zatrudnienia w Zakładach (...) Sp. z o.o. w Ł. wnioskodawca nie wykonywał stale w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie pracy w polegającej na robotach wodno – kanalizacyjnych oraz budowie rurociągów w głębokich wykopach. Ubezpieczony przede wszystkim zajmował się usuwaniem awarii wykonując różne prace remontowe, z których część wymagała spawania, a część nie – w szczególności polegało to na tym, że wymieniał zasuwę i w tym celu pokrywy były zdejmowane dźwigiem, następnie wnioskodawca wchodził i wycinał elementy rury żeliwnej używając do tego elektrycznej spawarki, natomiast do montażu łączników nie było potrzeby używania spawarki.

(przesłuchanie wnioskodawcy e-prot. z 9.08.2023 r.: 00:08:30)

Powyższy stan faktyczny został odtworzony na podstawie powołanych dokumentów, których autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron, a także na podstawie zeznań świadka i przesłuchania wnioskodawcy w takim zakresie w jakim wzajemnie ze sobą korelowały.

Z dowodów tych wynika, iż w pierwszym spornym okresie zatrudnienia w (...) – Ł. odwołujący na stanowisku spawacza nie wykonywał przez cały czas, stale, wyłącznie, w pełnym wymiarze czasu pracy jedynie prac spawalniczych, albowiem - jak sam wprost przyznał ubezpieczony, jednocześnie potwierdzając prawdziwość zeznań świadka - jako spawacz w ramach obowiązującego go dobowego wymiaru czasu pracy oprócz spawania zajmował się też montażem instalacji hydraulicznych, montował rury i grzejniki zarówno w budynkach mieszkalnych, jak i przemysłowych. Należy podkreślić, że wnioskodawca sam wprost przyznał, że w tym czasie wykonywał nie tylko prace spawalnicze, ale także wszelkie prace hydrauliczne i montażowe przy instalacjach wodno -kanalizacyjnych (przesłuchanie wnioskodawcy e-prot. z 9.08.2023 r.: 00:08:30). Ponadto wypada też zauważyć, że wnioskodawca wskazał ww. świadka, jako osobę, która posiada najpełniejszą i najbardziej wiarygodną wiedzę na temat faktycznie wykonywanych przez niego czynności, gdy pracował jako spawacz, charakteru jego pracy i czasu jej wykonywania w tym okresie. Świadek, jak zeznał pracował w spornym okresie razem z wnioskodawcą, gdy skarżący wrócił do pracy w w/w zakładzie pracy

po zakończonej służbie wojskowej, widział odwołującego podczas jego pracy a tym samym dysponuje bezpośrednią i wiarygodną wiedzą na temat wykonywanych przez niego obowiązków, a także warunków w jakich praca była świadczona. Wnioskodawca potwierdził zresztą w całości zeznania świadka jako prawdziwe.

Co zaś tyczy drugiego okresu zatrudnienia w Zakładach (...) Sp. z o.o., co do którego wnioskodawca żądał także i jego zaliczenia do stażu pracy wykonywanej warunkach szczególnych, a co do którego początkowo pozwany ewentualnie zamierzał na podstawie świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 25.05.2023 r. oraz z 9.03.2021 r. zaliczyć tenże okres do stażu takiej pracy, to wobec jednoznacznej treści zeznań złożonych przez samego skarżącego, który wprost przyznał, że nie wykonywał przez cały czas prac w głębokich wykopach, ale także różne prace remontowe przede wszystkim przy usuwaniu awarii, z których część wymagała użycia spawarki elektrycznej a część nie, należało zdaniem Sądu przychylić się do ostatecznego wniosku procesowego strony pozwanej, że wbrew wystawionym przez w/w pracodawcę świadectwom wykonywania pracy w warunkach szczególnych - nie ma podstaw do zaliczenia również i tego okresu zatrudnienia do stażu pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiaru czasu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlega oddaleniu.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy wnioskodawcy przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Zgodnie z art. 21 ust.1 ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 164 ze zm.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Stosownie do treści ust.2 tego przepisu, rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art.23 ust.1 i 2 w/w ustawy, ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15, Lex 2044406).

Przepisy art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 w/w ustawy, formułują dwie, zasadnicze, przesłanki nabycia prawa do rekompensaty:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Prawo do emerytury pomostowej przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy

za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 w/w ustawy, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Ponadto zgodnie z art. 3 ust. 7 ww. ustawy, za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

A zatem, należy wskazać, że prawo do rekompensaty, zgodnie z w/w ustawą, mają osoby urodzone po 31.12.1948 r., które przed 1.01.2009 r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że wnioskodawca nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie do art.32 ust. 4 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2023 r., poz. 1251 ze zm.) wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. nr 8, poz.43 z późn. zm.).

Z §1 w/w rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Przepis § 2 ust.1 tego rozporządzenia stanowi, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Ww. rozporządzenie w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w §2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Natomiast w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11.10.2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. nr 237, poz.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia.

W myśl §21-23 tego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i

stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty.

Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 w/w rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Tym samym brak świadectwa pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub wydanie świadectwa, które nie spełnia wymagań formalnych nie przekreśla ustalenia, że tego rodzaju praca była wykonywana. W szczególności ubezpieczony może wykazywać innymi środkami dowodowymi, że praca świadczona była w warunkach szczególnych. W postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się bowiem te same reguły dowodzenia, jak w zwykłym procesie cywilnym. W szczególności zastosowanie mają art. 6 k.c., art. 232 k.p.c. Strony mają też prawo podważać moc dowodową dokumentów, w tym także świadectwa pracy, które jest dokumentem prywatnym i podlega ocenie przez sąd zgodnie z zasadami art. 233 § 1 k.p.c. (tak trafnie SA w S. w wyroku z 20.07.2016 r, III AUa 690/15, LEX nr 2121869).

W sprawie o świadczenia z tytułu pracy w warunkach szczególnych, gdzie przedmiotem ustaleń sądu ma być charakter zatrudnienia, dokonywanie ustaleń stanu faktycznego odbywa się z reguły poprzez przeprowadzenie dowodów osobowych oraz - o ile to jest możliwe - dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych. Osobowe źródła dowodowe (w tym zarówno zeznania świadków, jak i strony procesowej) muszą być jednak zawsze skonfrontowane z istniejącą dokumentacją i dopiero uzyskanie przekonania graniczącego z pewnością co do przebiegu zatrudnienia, może pozwolić na pozytywne rozstrzygnięcie o prawie do świadczeń. Ocena osobowych źródeł dowodowych musi być przy tym wolna od jakiegokolwiek dowolności, uwzględniając reguły logiki oraz zasady doświadczenia zawodowego (tak SA w Szczecinie w wyroku z 27.10.2016 r., III AUa 41/16, LEX nr 2151525).

Dla rozstrzygnięcia spornej w n/n sprawie kwestii, czy wnioskodawca posiada staż co najmniej 15 lat prac wykonywanej w warunkach szczególnych, zasadnym było zbadanie i ustalenie, czy praca wykonywana przez ubezpieczonego w obu okresach zatrudnienia, o zaliczenie których wnosił w złożonym do ZUS wniosku o przyznanie prawa do rekompensaty, tj. w Przedsiębiorstwie (...) oraz w Zakładach (...) Sp. z o.o., była wykonywana w warunkach szczególnych o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach, wszelkimi środkami dowodowymi, tj. na podstawie zeznań świadków, zeznań samego ubezpieczonego oraz dowodów z dokumentów, przedłożonych, w toku postępowania dowodowego. Z tych też przyczyn, sąd dopuścił dowód z zeznań wnioskodawcy oraz świadka, a także z załączonych dokumentów osobowych pochodzących ze spornego okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...), jak i ze świadectw pracy oraz świadectw wykonywania pracy w warunkach szczególnych wystawionych przez oba w/w zakłady pracy.

Należy w tym miejscu wyjaśnić, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale, w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§2 ust.1 ww. rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników, zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze).

Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (obowiązującym w danym systemie czasu pracy i na danym stanowisku) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Ustalenie zatem jakie prace faktycznie wykonywał wnioskodawca, nie zaś nazwa zajmowanego stanowiska, przesądza o ewentualnym istnieniu przesłanek do przyznania dochodzonego świadczenia (por. wyrok SN z 21.04.2004 r., (...) UK 337/03, OSNP 2004/22/392).

Wskazać przy tym należy, że Sąd całkowicie aprobuje utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, co do znaczenia wykazów resortowych dla uznania pracy za wykonywanej w szczególnych warunkach. W wyroku z 20.10.2005 r., I UK 41/05, Sąd Najwyższy trafnie stwierdził, że wykonywanie pracy na stanowisku określonym w

zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w wykazach A i B, stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 32 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 2 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyroki SN z 21.04.2004 r., (...) UK 337/03, OSNP 2004 nr 22, poz. 392; z 20.10.2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 306; z 25.02.2009 r., (...) UK 227/08; z 25.02.2010 r., (...) UK 218/09; z 24.11.2010 r., I UK 128/10). Jak słusznie wyjaśnił Sąd Najwyższy - wykazy resortowe mają jedynie charakter informacyjny, techniczno-porządkujący i uściślający, w szczególności wówczas, gdy w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia nie wymienia się określonych stanowisk, lecz operuje się pojęciem ogólnym (tak trafnie postanowienie SN z 8.05.2012 r., (...) UK 25/12, L.).

Badając zasadność odwołania Sąd zważył, że Wykaz A stanowiący załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. wskazuje, że do prac wykonywanych w warunkach szczególnych należą wymienione w Dziale XIV (zatytułowanym "Prace różne"), pod poz. 12, prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodnorodowym. Ponadto w Wykazie tym do pracy w szczególnych warunkach zostały zaliczone także roboty wodno-kanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach (dział V W budownictwie i przemyśle budowlanym, punkt 1). Podkreślić należy, że roboty wodno-kanalizacyjne, o których mowa we wskazanym powyżej punkcie, muszą być wykonywane w głębokich wykopach, to jest przy instalacjach znajdujących się poniżej gruntu, w sieciach kanalizacyjnych, studzienkach, instalacjach podziemnych. Roboty wodno-kanalizacyjne nie są wykonywane w szczególnych warunkach, jeżeli nie są wykonywane w głębokich wykopach.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego – w tym oryginalnych dokumentów osobowych ubezpieczonego, zeznań wnioskodawcy i świadka - wynika, że w pierwszym badanym okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) ubezpieczony początkowo wykonywał prace montera instalacji wodno - kanalizacyjnych, a po uzyskaniu uprawnień spawalniczych co prawda zajmował się spawaniem i było mu powierzono stanowisko spawacza, jednakże nie można tego okresu pracy zaliczyć do stażu pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych - ponieważ wnioskodawca, jako spawacz, przez cały czas wykonywał nie tylko prace spawalnicze, ale również – jak sam wprost przyznał - wszelkich prace hydrauliczne i instalacyjne przy montowaniu grzejników i rur wodno-kanalizacyjnych w budynkach mieszkalnych oraz przemysłowych (czasem przez cały dzień). Te inne czynności należące do prac hydraulicznych i instalacyjnych, które wykonywał poza spawaniem, nie miały charakteru incydentalnego, krótkotrwałego, ani ubocznego (zob. wyrok SN z 12.05.2021 r., I (...) 21/21, LEX nr 3252713).

Wobec jednoznacznej treści zeznań wnioskodawcy nie można też zaliczyć skarżącemu do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Zakładzie (...) Sp. z o.o., pomimo złożenia przez niego początkowo niekwestionowanych przez pozwanego świadectw wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 9.03.2021 r. i z 25.05.2023 r. wystawionych przez w/w pracodawcę, albowiem wskazane w tych świadectwach prace na stanowisku pracy montera konserwatora sieci wodno – kanalizacyjnych tożsame ze stanowiskiem montera konserwatora sieci wodociągowej - dotyczą prac określonych w wykazie A dział V poz. 1 stanowiącego załącznik do w/w rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. (Dz.U. Nr 8, poz. 43) tj. prac wykonywanych stale, wyłącznie i w pełnym wymiarze czasu pracy w głębokich wykopach, co w przypadku wnioskodawcy, jak sam odwołujący wprost przyznał w swoich zeznaniach, w rzeczywistości nie miało miejsca. Ponadto Sąd po pierwsze, uwzględnił, że w/w pracodawca w wystawionych świadectwach pracy wykonywanej w warunkach szczególnych nie potwierdził, że wnioskodawca w tym okresie zatrudnienia stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę spawacza, a po drugie, Sąd miał na uwadze, że ubezpieczony sam przyznał w złożonych zeznaniach, że przy wykonywaniu prac na stanowisku montera konserwatora sieci wodno – kanalizacyjnych wykonywał różne prace remontowe, z których część wymagała czasem spawania, a część nie. Z cytowanych wyżej przepisów wynika zaś, że zaliczenie okresu pracy do zatrudnienia w szczególnych warunkach jest możliwe jedynie wtedy, gdy taka praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Statusu takiego nie posiada okres zatrudnienia, w którym pracownik wykonuje poza czynnościami zaliczonymi do prac w szczególnych warunkach również inne prace niewymienione w załączniku do rozporządzenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z 14.09.2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z 19.09.2007 r., III UK 38/07, OSNP

2008 nr 21-22, poz. 329; z 6.12.2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z 22.01.2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z 24.03.2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152 oraz z 1.06.2010 r., (...) UK 21/10, LEX nr 619638). Od tej zasady istnieją odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia z 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 6.12.2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; z 5.05.2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022 oraz z 11.03. 2009 r., (...) UK 243/08, LEX nr 550990 i tam powołane wcześniejsze orzecznictwo). Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (por. wyroki Sądu Najwyższego z 22.01.2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 oraz z dnia 22.04.2009 r., (...) UK 333/08, LEX nr 1001310). Żadna z w/w sytuacji wobec ustalonych w sprawie faktów, nie ma jednak zastosowania do skarżącego, skoro w okresie zatrudnienia w Zakładzie (...) Sp. z o.o. wnioskodawca z jednej strony nie wykonywał stale pracy w głębokich wykopach jako monter konserwator sieci wodno-kanalizacyjnych, a z drugiej strony nie wykonywał też w tym czasie wyłącznie prac polegających na spawaniu, albowiem wykonywał różne prace remontowe, z których, jak sam wprost zeznał, część wymagała czasem spawania, a część nie. W takim wypadku nie występują wymienione wcześniej wyjątki, a w szczególności nie można uznać, że te inne czynności poza spawaniem miały charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (zob. w/w wyrok SN z 12.05.2021 r., I (...) 21/21, LEX nr 3252713). W tym stanie rzeczy Sąd doszedł do przekonania, iż należało uwzględnić ostateczne stanowisko procesowe pozwanego organu emerytalnego, że również w przypadku drugiego okresu zatrudnienia w Zakładzie (...) Sp. z o.o. brak jest podstaw do jego zaliczenia do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Nawet bowiem posiadanie świadectwa pracy potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych nie wiąże ani ZUS, ani Sądu i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Świadectwo to w postępowaniu sądowym traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki może być więc weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów (por. wyrok SA w Katowicach z 4.11.2008 r., III AUa 3113/08, LEX nr 552003; wyrok SA w Katowicach z 30.11.2006 r., III AUa 466/06, OSA w K. 2007/Nr 3/poz. 8; wyrok SA w Białymstoku z 24.09.2008 r., III AUa 795/08, OSA w B. 2008/Nr 4/str. 60). W realiach badanej sprawy wobec okoliczności wprost przyznanych przez wnioskodawcę weryfikacja taka skutkowałą ostatecznie odmową zaliczenia do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Zakładzie (...) Sp. z o.o. na podstawie przedłożonych świadectw pracy w warunkach szczególnych.

Biorąc pod uwagę powołane przepisy stwierdzić należy, że wnioskodawca ze względu na nieprzepracowanie wymaganego ustawowo co najmniej 15-letniego stażu pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie nabył prawa do rekompensaty. Końcowo zaznaczyć należy, że nie ma żadnych podstaw, by okres pracy w warunkach szczególnych niezbędny do prawa do rekompensaty ustalać w inny sposób, niż miało to miało miejsce przy określaniu prawa ubezpieczonych do emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach na podstawie ustawy emerytalnej (tak samo SA w B. w wyroku z 18.12.2019 r., III AUa 563/19, L.).

Z tych powodów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.